

BELEGGEN: KORT EN GOED KAN OOK

U zoekt de hoogste opbrengst voor uw geld. Ook als u het maar even - een paar weken of maanden - opzij kan zetten. Een kortlopende rekening bij de ASLK biedt u bijzonder interessante interestvoeten. En uw geld ligt maar vast voor een korte periode. Van 15 dagen tot hooguit een jaar. Bovendien brengt uw kapitaal al rente op vanaf de eerste dag na inlage. Een belegging op korte termijn is een belegging voor mensen met zin voor zaken. Informeer gerust naar de meest recente interesttarieven bij uw ASLK-agentschap. Al was het maar om u ervan te overtuigen dat kort beleggen kan. En goed ook.

WIJ KREËREN DE VOORUITGANG

ESSO BELGIUM N.V. maakt integraal deel uit van de Exxon-groep, de belangrijkste onderneming ter wereld. In ons land is ESSO BELGIUM N.V. zeker één van de meest dynamische bedrijven.

ESSO BELGIUM N.V. beschikt over een modern uitgeruste raffinaderij te Antwerpen en kan gebruik maken van een zorgvuldig opgebouwde know-how en van een wereldwijde ervaring. Niet alleen om kwaliteitsproducten op de markt te brengen maar ook om gekwalificeerde diensten te verzekeren.

Dat vereist uiteraard een marketing-politiek op lange termijn. Een onderneming als ESSO doet méér dan antwoorden op de vraag van het publiek. Zij loopt erop vooruit.

Oplossingen zoeken voor de hedendaagse problemen: energiekrisis, de strijd tegen milieuvervuiling...

Altijd opnieuw investeren dus. In mensen en in kapitaal. Om de vooruitgang te creëren.

ESSO BELGIUM N.V.

BOEKBESPREKINGEN

ALGEMENE ECONOMIE

Paul DE GRAUWE. - **De zichtbare hand.** Het conflict tussen economie en politiek. Reeks «Mens en Economie». - Tielt, Uitgeverij Lannoo, 1986, 222 blz. - Prijs: 450 fr.

Dit goed geschreven boek biedt onderhoudende en voor een ruim publiek toegankelijke lectuur over het optreden van de overheid in onze economie. De basisidee, die doorheen het boek wordt ontwikkeld en met veel figuren, grafieken en tabellen geïllustreerd, zou als volgt kunnen worden aangeduid. De herverdelende functies, die de overheid zichzelf in overdreven mate heeft toegekend via reglementeringen, het heffen van belastingen en het toekennen van subsidies en transferten, en waarbij de politici zich laten leiden door kortzichtig en electoraal eigenbelang, zijn erg nadelig voor de economie. De consumenten en producenten, de werknemers en werkgevers krijgen hierdoor steeds minder aandacht voor het beantwoorden aan economische efficiëntiecriteria (economisch handelen), maar concentreren hun inspanningen op vorming van sterke belangengroepen en politieke lobby-ing (politiek handelen). Deze visie wordt getoetst aan de industriële politiek, de prijzen-reglementering, het cultuurbeleid, de sociale zekerheid enz. De overheid verwaarloost hierdoor ook haar voornaamste opdracht, nl. de *collectieve* voorzieningen en het dienen van het *algemeen* belang. De auteur pleit tegelijk ook voor meer flexibiliteit op de arbeidsmarkt via Weitzmans «Share Economy» en meer doorzichtigheid in de sociale zekerheid via Friedmans «Negative Income Tax». De onzichtbare hand van de vrije markt biedt meer waarborgen voor een welvarende economie voor iedereen dan de zichtbare hand van de overheid.

Uit dit boek straalt het grote vertrouwen van de auteur in de vrije markt, de prijsconcurrentie en de flexibiliteit van lonen en prijzen in de economie. Zoals de gedrevenheid van de homo economicus om eigen belang na te streven de motorfunctie vervult in de werking van de vrije markt, zo zijn nochtans ook de beperkingen op dit marktmechanisme uiteindelijk terug te vinden in de natuur van de mens als individu en als sociaal wezen. Rigide lonen en loonstructuren zijn bijvoorbeeld veel minder afgedwongen door belangengroepen dan wel ingegeven door economische efficiëntieoverwegingen van *human management*, zoals ook mobiliteit op de arbeidsmarkt door de werkgevers zelf wordt afgeremd uit produktiviteitsoverwegingen. Indien de auteur in zijn opleiding de inspanningen van overheid en intellectuele elite om de egoïstisch ingestelde mens te verbeteren nutteloos acht en het marktmechanisme aanwijst om dit egoïsme ten goede te keren voor de samenleving, zo lijkt het o.i. even nutteloos de mens te willen aanpassen aan de vrije markt omdat een (niet zo realistische) economische theorie bewijst dat deze Pareto-optimaliteit garandeert. Overigens toont een meer realistische micro-economie aan dat slechts via herverdeling van overheidswege Pareto-optimaliteit het dichtst kan worden benaderd. Paul De Grauwe zet weliswaar terecht en op overtuigende wijze het morbide spel (en de gevolgen) van belangengroepen en politiek electoralisme stevig in de verf, maar dit wordt wat overtrokken in het geheel van het economisch proces en weegt niet op tegen de verwezenlijkingen van overheid en overlegeconomie in de welvaartstaat. Nogal eens worden hiervoor in het boek,

naar aloude monetaristische traditie, te vlotte conclusies getrokken uit eenvoudige correlaties.

De «zichtbare hand» blijft o.i. beter voorbehouden als aanduiding van de machtspolitiek en de monopolisatie van de markten door grote multinationale ondernemingen.

S. Késenne

Paul A. SAMUELSON & William D. NORDHAUS. - **Economics**. Twelfth edition. - New York, McGraw-Hill Book Company, 1985, xxxiii + 950 blz.

Samuelsons «Economics» is sinds de 1ste uitgave van 1948 een standaardhandboek, dat een faam op wereldvlak heeft verworven. Er werden miljoenen exemplaren verkocht van dit werk, dat in verscheidene talen werd vertaald. Nu is de 12de editie op de markt, tot stand gekomen met de medewerking van W.D. Nordhaus.

Prof. Samuelson heeft er in de opeenvolgende uitgaven steeds voor gezorgd deze magistrale inleiding tot de economische wetenschap aan te passen en aan te vullen waar het nodig of wenselijk was, zowel op het vlak van de inhoud als op het terrein van de presentatie. Als men echter de verschillende edities doorneemt (bv. de 1ste, de 5de, de 9de) en vergelijkt met deze 12de uitgave, stelt men vast dat dit de meest ingrijpende herziening is. De voornaamste revisies zijn bepaald vernieuwend, in die zin dat de evolutionaire aard van de economische wetenschap in vrijwel elk hoofdstuk wordt weerspiegeld. We hebben hier te maken met een nieuwe synthese van de moderne «mainstream economics», die de volle aandacht schenkt aan de diverse economische scholen en stromingen van vandaag: het post-keynesiaanse eclectisme, het monetarisme, de theorieën m.b.t. de rationele verwachtingen, het libertarianisme van Chicago, het neoliberalisme, het neomarxisme.

Het is bijna vanzelfsprekend dat het boek een autoritair beeld geeft van de geaccumuleerde kennis en bevindingen van generaties van economen. Daarenboven wordt de inhoud gekenmerkt door volledigheid, zoals dit vrijwel nergens wordt aangetroffen. Wat nog zeldzamer is, het geheel is gesteld in een ongewoon klare stijl, aangenaam en boeiend om te lezen. In het voorwoord staat geschreven dat F. Nietzsche zich ooit moet beklagen hebben over «the offensive simplicity of the style» van J.S. Mill. De auteurs schrijven dat ze zouden wensen dat deze kritiek aan hen werd toegekend, wat hierbij gebeurt. Overbodig is het wellicht om te trachten alle wijzigingen te vermelden t.o.v. vorige uitgaven. Men zou kunnen stellen met een volledig nieuw werk te doen te hebben, alhoewel het Samuelsoniaans karakter (gelukkig maar!) herkenbaar blijft. De lijst van de revisies zou verscheidene bladzijden beslaan, doch het maal is belangrijker dan de spijkskaart.

Een belangrijke toevoeging is het glossarium, dat vooral de beginnende student-econome (of de belangstellende leek) zal aanspreken en van nut zal zijn. Elk hoofdstuk wordt gevolgd door een samenvatting, een lijst met de kerngedachten uit het betoog, een stel vragen voor discussie en met eventueel een appendix voor ingewikkelder algebraïsche (bv. de multiplier) of geometrische (bv. het algemeen evenwicht) analyses.

Een schitterend handboek, waarvan zonder enige reserve kan gezegd worden dat het zijn gelijke niet vindt. Ook de layout is voortreffelijk.

J. Meganck

Phillip CAGAN, ed. & Eduardo SOMENSATTO, ass. ed. - **The Impact of the Reagan Program**. Essays in Contemporary Economic Problems, 1986. - Washington, DC, American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1986, 364 blz. - Prijs: 10,95 \$.

De editie 1986 van Essays in Contemporary Economic Problems overspant verschillende domeinen: overheidsfinanciën, organisatie van de toezichtsfunctie van de overheid, economische en monetaire politiek en internationale handel. De meeste bijdragen bieden een objectieve weergave van de effecten die wel en die niet kunnen toegeschreven worden aan de Reagan-administratie. Zo blijkt uit de bijdrage van D. Pyle dat de Reagan-regering weinig of geen initiatieven nam om de financiële deregulatie te bewerkstelligen, maar dat alle elementen ter zake uitlopers zijn van beslissingen uit de Carter-periode. Andere bijdragen (o.m. J. Weicher over de budgettaire beperkingen) wijten mislukkingen van de Reagan-politiek aan externe factoren.

Het boek kan vanuit twee invalshoeken benaderd worden. Enerzijds biedt het boek een zeer volledig beeld van de gevoerde politiek (bv. monetair beleid, rationalisering van de overheidsinstellingen, landbouwbeleid enz.) over de periode 1980-1985, wat het tot een waardevolle informatiebron verheft. Anderzijds bevatten de twaalf bijdragen originele zienswijzen op gevestigde economische theorieën. Zo kan niet voorbijgegaan worden aan de bijdrage van P. Cagan. Hij weerlegt de al te hoog lijkende waarde van de «opofferingsratio» van Okun, die een verband legt tussen de kost van een desinflatiepolitiek in termen van een daling in het reëel bruto nationaal produkt. Het uitgangspunt van Okun lijkt hem verkeerd en hij sluit zich aan bij de voorstellen van het Bureau of Economic Analysis, waar de potentiële groei van de output bepaald wordt door de output in de *midpoint expansion*-fase van de *business cycle* i.p.v. de trendmatige extrapolatie van een *full employment output*. Onder deze benadering zouden de negatieve gevolgen van een desinflatiepolitiek voor de reële output minstens vijf maal kleiner zijn.

Op het vlak van de internationale handel meent S. Arndt, terecht, dat de VSA zich moeten specialiseren in *product-cycle* goederen ten koste van Heckscher-Ohlin- en Ricardo-goederen, gegeven de internationale wijziging van de concurrentieomstandigheden.

R. Acx

Dennis C. MUELLER. - **Profits in the long run**. - Cambridge, Cambridge University Press, 1986, xii + 378 blz. - Prijs: 30 £.

Dit boek is de weergave van de resultaten die Mueller bekomen heeft bij het onderzoek naar het bestaan en verklaren van verschillen in de rendabiliteit op lange termijn van de grootste Amerikaanse ondernemingen (een 500-tal, met gegevens voor de jaren 1950-1972). In zekere zin kan men stellen dat de oude «invisible hand»-gedachte in het geheel niet meer van toepassing is op de werking van een modern, schokvrij kapitalistisch economisch systeem, zoals de Verenigde Staten in de bestudeerde jaren, met als gevolg dat de daar geldende antitrustwetgeving op een foutieve basis geconcipieerd werd.

In het opmerkelijk lucide gestructureerde boek – met een weinig zin voor overdrijving zou men het een spannend boek kunnen noemen – worden de verschillende logische stappen uitvoerig en goed gedocumenteerd voorgesteld, waarbij voor de gebruikte empirische modellen steeds een theoretische basis gelegd wordt: de ondernemingsrendabiliteiten op lange termijn worden bepaald, met in de marge een analoge analyse van de marktaandelen, de invloed van de marktstructuur hierop, zowel vanuit «concentratie» als vanuit «marktaandeel»-oogpunt, de invloed van ondernemingsgebonden karakteristieken zoals reclame-

uitgaven, risico, groei, dimensie, diversificatie, managementcontrole en -remuneratie, fusie-activiteit. Nauwgezet onderzoek voor elk van die variabelen resulteert uiteindelijk in een model dat meer dan de helft van de variantie in lange-termijnrendabiliteiten verklaart, en waarin, naast sectordummy's, de volgende variabelen een rol spelen: beginrendabiliteit, interactievariabelen tussen marktaandeel en respectievelijk concentratie, sectoriële reclame-uitgaven en sectoriële patentintensiteit, fusie-activiteit (met een negatieve invloed), groei en aandeelbezit van het management (ook een negatief effect).

Het betreft hier dus een mengsel van zowel sectoriële als ondernemingskenmerken die, dikwijls interactief, een aanzienlijk effect hebben op de te verklaren variabele. Het is voornamelijk in dit opzicht dat het werk een originele bijdrage vormt tot de literatuur op het gebied van de industriële economie.

Tot slot zij opgemerkt dat, hoewel het boek zich vlot laat lezen, de lectuur van de wiskundige afleidingen ernstig bemoeilijkt wordt door de vele drukfouten, wat de gewetensvolle lezer, zoals een recensent er een is, verplicht alle afleidingen na te rekenen. Tevens is de opmerking dat Belgische ondernemingen «are not required to report sales data» (blz. 146) al bijna 10 jaar achterhaald.

M. Jegers

Franco MODIGLIANI. - The Debate over Stabilization Policy. - Cambridge, Cambridge University Press, 1986, xiv + 271 blz. - Prijs: 22,50 £.

In oktober 1977 hield MIT-professor Franco Modigliani vier lezingen in het kader van de «Raffaello Mattioli Lectures», georganiseerd door de Banca Commerciale Italiana en de Luigi Bocconi University te Milaan. Hij behandelde daarin problemen van stabilisatiebeleid en monetaire theorie. Het voorliggende boek van Modigliani, die ondertussen ook de Nobelprijs voor economie kreeg (1985), bundelt de hier en daar aangepaste teksten van deze lezingen.

In zijn eerste voordracht, over «Keynesianism, Monetarism, and the Case for and against Active Stabilization Policies» (blz. 3-39), komt Modigliani tot het besluit dat het voeren van een stabilisatiebeleid als antwoord op vraagschokken zowel nodig als mogelijk is. Daarmee verwerpt hij de monetaristische positie, hoewel hij erkent dat met een aantal monetaristische gezichtspunten rekening moet gehouden worden.

De tweede bijdrage handelt over «Aggregate Demand and the Control of the Inflationary Process» (blz. 41-85). Een restrictief vraagbeleid biedt een mogelijke oplossing voor het inflatieprobleem; doch als antwoord is dit, omwille van de economische en sociale kosten van de ermee gepaard gaande werkloosheid, nauwelijks bevredigend te noemen. Het ontwerpen van alternatieve, minder pijnlijke inflatiemedies beschouwt Modigliani dan ook als een enorme uitdaging voor economen. De laatste twee lezingen belichten de problematiek vanuit een meer specifieke invalshoek. Tekst nummer drie, «The Monetary Mechanism Revisited and its Relation with the Financial Structure» (blz. 87-120), behandelt de rol van het financieel systeem. In de vierde voordracht ten slotte, «The Accumulation of Individual and National Wealth and the Role of Social Security» (blz. 121-62), richt Modigliani de aandacht op het spaargedrag, inz. op de door hem ontwikkelde levenscyclus-hypothese.

De teksten van de lezingen worden gevolgd door bedenkingen van de toehoorders (blz. 165-89) en de replieken van Modigliani daarop (blz. 193-212). Verder biedt het boek een bio- en bibliografie van Franco Modigliani (blz. 215-50). Een lijst van referenties (blz. 253-62) en een register van zaak- en auteursnamen (blz. 265-71) sluiten deze interessante en uiterst verzorgde publikatie af.

J. Pauwels

M. FENNEMA. - International Networks of Banks and Industry. Studies in Industrial Organization, 2. - Den Haag / Boston / Londen, Martinus Nijhoff Publishers, 1982, xii + 268 blz. - Prijs: f 88.

De toegemeten ruimte voor deze boekbespreking moet noodzakelijkerwijze het boek dat voorligt, onrecht aandoen. Het is het resultaat van verschillende jaren studie en is zorgvuldig volgens bepaalde wetenschappelijke criteria opgebouwd. Het onderwerp is boeiend genoeg. Het gaat over de bindingen tussen ondernemingen (industrie en banken) die legaal aparte entiteiten vormen. De soort van bindingen die hier onderzocht zijn betreffen de vertegenwoordiging van beheerraadsleden van een onderneming in de beheerraden van andere ondernemingen. Deze vorm van binding heeft in de economische menswetenschappen vooral in periodes van crisis geleid tot veel onderzoek. Denk maar aan o.a. de studies van Hobson en Hilferding in het begin van de eeuw, aan de theorieën van Berle en Means in de jaren dertig over de scheiding tussen bezit en beheer, en ten slotte aan de stroom van publikaties in de jaren zestig en zeventig van Galbraith, Bayan, Sweezy, Rowthorn e.a. Wat deze studie origineel maakt is dat Fennema zowel inhoudelijk als methodologisch dit domein van onderzoek uitbreidt. Inhoudelijk omdat hij vooral kijkt naar de internationale bindingen en zich afvraagt of deze toe- dan wel afnemen met de huidige internationale crisis. Methodologisch omdat hij gebruik maakt van Graffentheorie om dit te onderzoeken.

Hij vertrekt van verklaringen over bindingen tussen ondernemingen. Traditionele theorieën van imperialisme en neoklassieke benaderingen geven, eigenaardig genoeg, overeenstemmende conclusies. Toch vertrekt hij van de traditionele imperialisme-opvattingen, omdat ze dynamischer zijn. Grosso modo zijn er twee opvattingen. Een eerste stelt dat de bindingen vooral nationaal zullen toenemen en dat de nationale staten voor hun (belangen)kar worden gespannen. Dit zou dan in tijden van crisis leiden tot conflicten tussen naties of blokken van naties (EEG). De andere stelling beweert echter dat de bindingen vooral internationaal zullen toenemen onder de leiding van het financieel kapitaal, wat, al naargelang van de auteur, kan leiden tot stabiliteit of tot instabiliteit in de wereldeconomie en de wereldvrede. Fennema stelt dat zijn onderzoek bij 200 ondernemingen (150 industriële en 50 banken) in tien ontwikkelde landen noch de ene, noch de andere theorie ondersteunt. In de twee jaren dat de bindingen werden onderzocht (1970 en 1976) zijn de conclusies genuanceerder dan de vooropgezette theoretische hypothesen. In 1970 is er duidelijk internationalisatie van de bindingen en het sterkst is dit het geval bij de Amerikaanse ondernemingen, terwijl Japan exclusief bindingen kent tussen Japanse ondernemingen. In 1976, wanneer stilaan de internationale recessie wordt onderkend, gaat de internationale positie van de Angelsaksische ondernemingen achteruit, terwijl de internationalisatie van de Duitse, Zwitserse en Nederlandse binding sterk toeneemt. Ook Japanse ondernemingen sturen en krijgen nu beheerraadsleden van en uit andere niet-Japanse bedrijven. Vooral de internationalisatie van de bindingen van de bankwereld neemt echter toe. Het zijn evenwel bindingen die niet sterk zijn maar eerder zwak, dus niet uit zijn op controle maar veeleer op uitwisseling van informatie en coördinatie. Dit lijkt niet onwaarschijnlijk, gezien de recyclage van de dollars en de onzekerheid op de financiële markten, tegelijk met het feit dat nationale financiële markten eerder oligopolistisch zijn, terwijl op de internationale financiële markten de concurrentie en de opportuniteiten groter zijn.

Dit werk verdient zeker een bijzondere waardering en steekt gunstig af tegen de stroom van te snelle en te oppervlakkige publikaties die de informatiestroom veeleer verstoppen dan verhelderen.

S. Marijsse

Lloyd G. REYNOLDS. - **Economic Growth in the Third World: An Introduction.** - New Haven / Londen, Yale University Press, 1986, viii + 149 blz. - Prijs: 6,95 \$.

In dit boek, een verkorte uitgave van een omvangrijke studie met dezelfde titel, geeft Prof. Reynolds (Yale) opnieuw een brede visie op het ontwikkelingsgebeuren. Een «synthese» zou overigens een meer geschikte ondertitel vormen dan «een inleiding».

Centraal stelt de auteur het onderscheid tussen periodes van extensieve en van intensieve groei. In de eerstgenoemde, stationaire gemeenschappen groeit het inkomen per capita niet; in het tweede is zulks wel het geval, ondanks de versnelde toename van de bevolking. Voor de 41 grotere ontwikkelingslanden, waarvoor hij statistieken heeft ontleend, tracht de auteur het omslagpunt (beter: de tijdsmaat) tussen beide periodes te bepalen; dit ligt, ook voor landen uit de derde wereld, veelal ver vóór de eerste wereldoorlog. Hij wijst erop dat, zelfs tijdens de intensieve fase, toch beweging in de economie en rationele gedragspatronen konden worden onderkend in wat men nu de derde-wereldlanden heet.

Dit boek bevat in weinig bladzijden veel informatie, rake opmerkingen, een dosis wijsheid en, zoals reeds toegelicht, een verklaringshypothese. Alhoewel de auteur zich bepaald niet doctrinair opstelt, komt hij tot het besluit dat een meer exportgericht groei-model dat de landbouw niet verwaarloost, beter scoort dan de strategie van imports substitutie. Daarin sluit Reynolds aan bij de heersende opvattingen. Hij legt ook de nadruk op de noodzaak van een doelmatig beleid door de overheid en wijst op de vele fouten die, in het verleden, in vele landen werden gemaakt.

Dit levendig geschreven boek biedt veel materie, ook voor reflectie. Het is een van de goede globale studies over het ontwikkelingsvraagstuk.

S. Plasschaert

John LLEWELLYN, Stephen POTTER & Lee SAMUELSON. - **Economic Forecasting and Policy. The International Dimension.** Reeks «International Library of Economics». - Londen, Routledge & Kegan Paul, Ltd., 1985, x + 288 blz. - Prijs: 12,95 £.

De auteurs van dit boek zijn verbonden aan de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) en hebben als zodanig, en terecht, meer oog voor de internationale aspecten van het macro-economisch beleid dan gebruikelijk is. Internationale samenhang en samenwerking vormen dan ook het hoofdthema van dit werk.

Het boek valt eigenlijk uiteen in een aantal deelonderwerpen. Wellicht is het gezamenlijk auteurschap hieraan niet vreemd. Naast het reeds genoemde thema «internationale samenhang» wordt tevens ruime aandacht besteed aan het belang van goede en internationaal consistente economische voorspellingen. Het hele tweede deel van het boek is hieraan gewijd. Dit deel vormt meteen een pleidooi voor de binnen de OESO gehanteerde procedure van halfjaarlijkse voorspellingen op basis van het zgn. INTERLINK-model. Een van de belangrijkste kenmerken van deze methode is precies dat zij internationaal consistente prognoses oplevert met betrekking tot de in- en uitvoerstromen.

Als derde thema vinden we in dit boek ten slotte de ervaringen met het macro-economisch beleid sinds WO II terug. Ook wordt de daarmee samengaande evolutie van het theoretisch denkkader op een zeer overzichtelijke wijze geschetst. Hoewel de ervaringen van het laatste decennium vaak ontgoochelend geweest zijn, beklemtonen de auteurs de noodzaak om het macro-economisch stabilisatiebeleid verder actief aan te wenden. Als zodanig sluiten ze aan bij de Keynesiaanse traditie. Wel maken ze een onderscheid tussen zgn. *fine-tuning* en stabilisatiebeleid, waarbij het eerste werkelijk de jaarlijkse afwijkingen van het

BNP tegenover het trendmatig verloop wil minimaliseren. Stabilisatiebeleid, daarentegen, dient eerder te worden gezien als het minimaliseren van de afwijkingen over een (conjunctuur)cycclus.

Het is de overtuiging van de auteurs dat inzake economische politiek bescheidenheid nog steeds op haar plaats is. De kennis van de economische samenhang is nog onvolledig en het is niet mogelijk alle toekomstige schokken adequaat te voorzien. Ook waarschuwen zij voor eendimensionele verklaringen van economische verschijnselen en bevelen zij derhalve geen eenvoudige voorschriften aan. Ook deze bedenkingen sluiten volledig aan bij de OESO-traditie.

Alles bij elkaar beschikken we hier over een goed leesbaar werk dat, wegens zijn niet-formele wijze van behandeling, ook een ruimer publiek kan interesseren.

A. Van Poeck

Thomas F. CARGILL. - **Money, the Financial System, and Monetary Policy.** Third edition. - Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1986, xvii + 583 blz. - Prijs: 33,10 £.

Zoals de titel laat vermoeden, ligt de nadruk in het boek op het begrijpen van het financiële systeem en de formulering en uitvoering van de monetaire politiek, en dit voornamelijk in de VSA. Daarbij hecht Cargill heel veel belang aan de recente evolutie ter zake. De vele veranderingen in het financiële systeem verklaren trouwens waarom een derde editie, die in heel wat opzichten van de vorige verschilt, werd samengesteld.

Het boek bestaat uit zes grote delen. In een eerste deel worden algemene begrippen zoals geld, het financiële systeem, financiële instellingen en interestvoeten uitgelegd. Een tweede deel is gewijd aan de evolutie van wetgeving en toezicht op het financiële systeem. Daarbij wordt uitgebreid ingegaan op de recente veranderingen ten gevolge van de deregulering en de ongerustheid naar aanleiding van bankfalingen. Sterk uitgebreid is ook het deel over internationale financiële aangelegenheden: in hoofdstuk 13 wordt onder meer de internationale schuldencrisis geanalyseerd.

De laatste drie delen handelen over de monetaire politiek. Deel 4 onderzoekt de rol van stabilisatiepolitiek in een markteconomie en beschrijft de rol en de structuur van de Federal Reserve. In deel 5 wordt de theoretische achtergrond geschetst die nodig is voor het begrijpen van de manier waarop fiscale en monetaire politiek een invloed uitoefenen op de economische activiteit. Deel 6, ten slotte, bespreekt de debatten tussen keynesianen en monetaristen. Daarbij komen ook recenter aanpakken, zoals rationele verwachtingen, aan bod.

Het boek is op een erg bevattelijke manier geschreven. Theoretisch materiaal wordt slechts bediscussieerd in de mate dat het nodig is om het beleid te begrijpen. Aan het einde van elk hoofdstuk is een lijst met gespecialiseerde werken (zowel boeken als tijdschriftartikelen) opgenomen, zodat de geïnteresseerde lezer steeds weet waar hij meer en gedetailleerder informatie kan krijgen.

R. Raes

Gary Clyde HUFBAUER, Diane T. BERLINER & Kimberly Ann ELLIOTT. - **Trade Protection in the United States: 31 Case Studies.** - Washington, DC, Institute for International Economics, 1986, x + 361 blz. - Prijs: 25 \$.

Hufbauer is met dit werk beslist niet aan zijn proefstuk met betrekking tot analyses op het gebied van de handelspolitiek. De auteur blijft in ieder geval consistent met vroegere publikaties van zijn hand. Zo zijn de eerste dertig bladzijden van voorliggend werk naar inhoud sterk identiek - op vele plaatsen zelfs woordelijk - met de inleidende paragrafen van zijn boek «Trade Policy for Troubled Industries», dat eveneens wordt uitgegeven door het in Washington gevestigde Institute for International Economics.

In het mager uitgevallen methodologisch deel (blz. 31-39) geeft de auteur enkele bedenkingen die behulpzaam moeten zijn bij het interpreteren van de 31 case-studies die in het boek worden behandeld ter illustratie van het Amerikaans handelsprotectionisme.

Deze 31 gevallenstudies, die het merendeel van het boek in beslag nemen (blz. 43-361), vormen relevant basismateriaal voor onderzoekers op het terrein van de Amerikaanse handelspolitiek, maar lijken ons niet interessant genoeg om in dure boekvorm gepubliceerd te worden.

P. Roosens

J.H.P. PAELINCK, red. - **Human Behaviour in Geographical Space.** Essays in Honour of Leo H. Klaassen. Studies in Spatial Analysis. - Aldershot / Brookfield, Gower Publishing Company, 1986, x + 328 blz. - Prijs: 48 \$.

Professor L. Klaassen, jarenlang de drijvende kracht van het wereldbekende Nederlands Economisch Instituut en een belangrijk vernieuwer van de ruimtelijke economie, krijgt in dit boek een welverdiende hulde. Naast een biografische schets door H.W. Lambers en een profiel van Klaassens onderzoekswerk door J. Timbergen, omvat deze bundel 16 hoofdstukken, verdeeld over vier delen.

Het eerste en omvangrijkste deel betreft elementen van regionale ontwikkeling. De bijdrage van W. Isard en B. Burton heeft het over innovaties en hun ruimtelijke spreidingsprocessen; N. Sakashita gaat in op de relatie tussen specialisatiecoëfficiënten, regionale exportstromen en shift-share modellen; A.L. Salles biedt een speltheoretische benadering van de grondprijzontwikkeling, terwijl J.H.P. Paelinck in de lijn van vroegere publikaties verder werkt aan een dynamisch regionaal-sectorieel model. Al deze bijdragen hebben een hoog abstractieniveau en zijn alleen toegankelijk voor de specialist. Het enige meer toegankelijk en meer empirisch georiënteerd artikel is dat van W. Molle over de regionale impact van het welzijnsbeleid in de Europese Gemeenschap. In het licht van de bezuinigingsoperaties en de economische crisis stemt deze bijdrage zeker tot nadenken.

Het tweede deel gaat in op de lokalisatietheorie. De relatie tussen het diffusiemechanisme en het tijdstip van de investering staat centraal bij L.S. Burns. De Pool R. Domański gaat in op de ruimtelijke structuur en de theorie van de ruimtelijke zelf-organisatie, waarbij gepoogd is de planning-idee te doen aansluiten. D. Bökeman ontwikkelt een model over de invloed van politieke organismen op de kwaliteit van vestigingsplaatsen. Ten slotte biedt J.G. Lambooy een survey van de recente lokalisatieliteratuur, waarbij de nadruk ligt op het ondernemersgedrag en de betekenis van de levenscyclus. Typend voor dit hele gedeelte is trouwens de klemtoon op de behavioristische en de institutionele aspecten.

Na de procesbenadering van de stedelijke ontwikkeling door R.H. Funck en U. Blum

wordt in het derde deel de verstedelijking van Japan en Australië vrij uitvoerig behandeld door resp. H. Yamada en J. Conner.

Het vierde deel behandelt twee thema's: vervoer, met bijdragen van E.H. Van de Poll en J. Volmuller, en recreatie en toerisme, met artikels van A.J. Hendriks en N. Vanhove. De laatste twee hoofdstukken beklemtonen de veranderingsprocessen in het gedrag van de vragers en de mogelijkheden (en moeilijkheden) die ze meebrengen op het vlak van regionale ontwikkeling en beleid. Het materiaal en de ideeën zijn wellicht niet allemaal nieuw voor wie deze problematiek van dichtbij volgt, maar voor alle anderen en niet het minst voor de beleidsverantwoordelijken zijn dit zeer interessante surveys, die ongetwijfeld heel wat inspiratie kunnen leveren.

Een globaal oordeel geven over dit boek is erg moeilijk, omwille van de (traditionele) heterogeniteit van het werk, de zeer verschillende abstractieniveaus, de variërende niveaus van voorkennis die verondersteld worden enz. Vanuit hun eigen doelstellingen beschouwd, is de kwaliteit van de diverse papers veelal uitstekend. Kortom, dit werk overtreft ver de gemiddelde standaard van een *Festschrift*. En daar had prof. Klaassen ook recht op.

G. De Brabander

Ken TUCKER & Charles BADEN FULLER, red. - **Firms and Markets.** Essays in Honour of Basil Yamey. - Londen / Sydney, Croom Helm, 1986, xiii + 271 blz. - Prijs: 22,95 £.

Het leven van een recensent is vol gevaren; één ervan is een boek te moeten bespreken dat zich inhoudelijk niet laat samenvatten. «Firms and markets» is zo'n boek. In feite is het een «Liber amicorum» ter ere van Basil Yamey, met bijdragen op uiteenlopende gebieden van 10 vroegere studenten of medewerkers, waarbij Yamey's invloed telkens merkbaar is. Bij lectuur van Yamey's bibliografie, op het einde van het boek, valt op dat het werk minstens twee belangrijke lacunes vertoont: er is geen bijdrage over de economische verhouding met de ontwikkelingslanden, en ook de geschiedenis van het boekhouden en de accountancy blijft onbesproken.

Wat wel besproken wordt zijn de volgende onderwerpen: werking van de goederentermijnmarkten (een simultane schatting van prijs en verdeling tussen opslag en consumptie op de markten van wol en sojabonen, en een onderzoek naar de efficiëntie van de termijnmarkt voor tin bij de voorspelling van de uiteindelijke tinprijs), sectoriële structuurstudies van de Britse kleinhandel en de zgn. «Building Society Movement», een bijdrage over competitief biedgedrag op veiling-achtige markten, twee studies over ondernemingsgedrag (de eerste over econometrische problemen bij de studie van ondernemingsgroei, de tweede over de Hofman-Laroche-zaak in Canada, met name over de rationaliteit van braderen), een beschrijvende studie over de componenten van het verschil tussen prijs en marginale kosten bij monopolistische concurrentie (waar de auteur in een bibliografie van 15 items 12 werken van zichzelf opneemt), een grafische comparatief-statische analyse over de impact van verschillende importbeperkende maatregelen op de exporterende landen, en ten slotte een bijdrage over de plaats van «Industry and Trade» in de economische analyse van Marshall. Voor elk wat wils.

M. Jegers

ALGEMEEN ONDERNEMINGSBELEID

Philippe DAUDI. - **Power in the Organisation.** The Discourse of Power in Managerial Praxis. - Oxford, Basil Blackwell, 1986, vii + 338 blz. - Prijs: 27,50 £.

Discourse is weer een nieuwe term in de managementliteratuur. Het verradt de typische eruditie van het Collège de France, waar de auteur veel contact mee had, en waarvan dit boek ook een neerslag vertoont. *Discourse* verwijst naar «a set of statements, concepts, theses and theories in speech and writing, which together form an articulated conception of something in particular» (blz. 268). Met dit soort ideo-logica situeert Daudi het fenomeen macht centraal – in zijn bewoording «immanent» – in het organisatorisch gebeuren. Dit is een relatief recente maar reeds vrij verspreide stelling die nog moeilijk kan betwist worden. Ook met zijn kritiek op de inhoud van het concept macht in de organisatietheorie, «a rudimentary understanding of the phenomenon and... arbitrary assumptions as to its nature», zijn wij het eens: vele termen in de menswetenschappen lijden aan gebrek aan precisie van inhoud. Alsdan staan voor Daudi de deuren wijd open voor soul-searching in de psychologie en sociologie van organisaties. Het minutieuze denkwerk en onderzoek en het erudiete taalgebruik ontmoedigen echter de verdere lectuur voor eenieder behalve dan voor de gevorderde wetenschapper. Wonder genoeg begint dit boek met een case-study over een grote onderneming in Zweden. De vlotheid waarmee de auteur abstraheert kan echter niet van vele lezers verwacht worden.

Het boek sluit af met een uitgebreide bibliografie (21 blz.), maar toch ontbreekt elke referentie naar John Kotter van de Harvard Business School, een autoriteit precies op het gebied van de studie van de machtsproblematiek.

Over de ruimte van blik van de auteur zijn bij ons aldus twijfels gerezen. De gehele uiteenzetting is wetenschappelijk-filosofisch en bijzonder theoretisch van aard.

Het werk zal dan ook geen ingang vinden bij een breed publiek. Of het in zijn geheel zo vérdragend zal zijn als de uitgever het voorstelt, «a strikingly original book – a major contribution to one of the central issues in modern organisational theory – a challenging yet potentially liberating way forward» (flaptekst), vinden wij niet zo vanzelfsprekend. De aangegeven bemerkings hebben ons tot nadenken gestemd.

A. Van Cauwenbergh

Terence E. COOKE. - **Mergers and Acquisitions.** - Oxford, Basil Blackwell, 1986, xv + 284 blz. - Prijs: 35 £.

Geschreven vanuit de Britse invalshoek, heeft dit boek ook ruimere waarde en betekenis dan deze aanhef doet vermoeden.

In een eerste deel, handelend over de trends, oorzaken en resultaten van de overnames en fusies van 1939 tot nu, komen zowel het V.K. als de U.S.A. aan bod. De feiten en cijfers zijn Angelsaksisch. De beschouwingen rond de beweegredenen om deze extreme vormen van samenwerking aan te gaan zijn universeel (blz. 26-37).

Het tweede deel geeft een overzicht van de wettelijke regelingen (beperkingen en verplichtingen) in de voornaamste westerse industrielanden: het V.K., de B.R.D., Frankrijk, Italië, de U.S.A., Japan en de EG.

Het derde deel behandelt de beleidswaarde van deze strategische optie bij uitstek. Het is een niet onaardige ervaring accountants te zien rondartelen in de klassieke Boston Consulting Group of Shell-matrixen, met als besluit «Acquiring companies is a risky business».

Het vierde deel is gewijd aan belastingperikelen en waardering van goodwill en dergelijke in accountantstermen.

Een laatste deel gaat weer de strategische toer op. Afweer tegen overname, scenario's voor overname en de onvermijdelijke checklists (blz. 229-270).

Een bruikbaar boek, zowel voor bedrijfskundigen in het algemeen als voor accountants in het bijzonder.

L. Kynpers

David BODDY & David A. BUCHANAN. - **Managing New Technology.** - Oxford, Basil Blackwell, 1986, vii + 253 blz. - Prijs: 19,50 £.

Dit boek behandelt meer specifiek het management van nieuwe *informatie-* en *computer-*technologie in produktie en administratie. Het is opgevat als een gids bij het invoeren van verandering op basis van deze technologie. De grondgedachte van deze benadering is dat de besluitvorming ter zake meer gepolariseerd is naar een evaluatie van de menselijke capaciteiten en het functioneren van de organisatie op een gegeven moment dan op de mogelijkheden (en/of beperkingen) van de technologie zelf. Het is hierbij niet zozeer de bedoeling de lezer pasklare antwoorden te bieden als wel hem te helpen bij het doormaken van wat de auteurs een «technical change audit» noemen. Aan de hand van de vele vragen die het boek bevat – elk hoofdstuk bevat immers een «critical questions checklist» – wordt de lezer in staat gesteld een diagnose te stellen van de besluitvormingsomgeving waarin hij zich bevindt. Op die manier moet hij in staat zijn op een systematische manier introductie en management van nieuwe informatietechnologie aan te pakken.

Het boek bevat drie delen. Het eerste deel, «The context of choice», geeft een algemene inleiding tot de besproken materie, waarbij de auteurs uitgaan van een aantal moderne inzichten uit de managementwetenschap, die echter nergens, ook niet in de – naar mijn mening iets te beknopte – bronverwijzingen, op naam worden gebracht. Ze beschouwen technologische verandering niet als een alleenstaand gegeven, maar als deel uitmakend van een totaal *proces* van verandering en strategische keuze. Ze stellen zich hierbij duidelijk op een dynamisch en multidimensioneel standpunt.

Het tweede deel, «Areas of choice», behandelt vooreerst de redenen van verandering en daarna wordt in vijf hoofdstukken het thema «organizing for change» behandeld, waarbij verschillende beslissingsgebieden zoals «work organization», «systems», «structure» enz. aan bod komen. Globaal gezien betreft het een analyse van de voorbereiding tot de introductie.

Het derde deel, ten slotte, «Looking ahead», gaat in op het introduceren van de nieuwe technologie zelf, en op de follow-up van het project.

Het werk is bijzonder leesbaar en praktijkgericht geschreven. Het vervangt het denkwerk van de gebruiker niet, maar activeert en stimuleert het en verschafft op deze manier een interessante invalshoek voor al wie met het invoeren van informatietechnologie wordt geconfronteerd.

B. Verduyssen

FINANCIËEL BELEID

T.M. PODOLSKI. - **Financial Innovation and the Money Supply.** - Oxford, Basil Blackwell, 1986, ix + 253 blz. - Prijs: 27,50 £.

In voorliggend werk onderzoekt Podolsky de band tussen de reactief veranderende financiële omgeving, de definitie en de meting van de geldhoeveelheid en de beheersing ervan in het kader van macro-economisch beleid.

Het eerste deel is gewijd aan de beschrijving van de theoretische basis van de huidige opvattingen over monetaire politiek. Deze beschrijving wordt in een historisch perspectief gesitueerd, waarbij wordt beklemtoond dat het huidige financieel systeem is uitgegroeid tot een flexibel systeem dat in toenemende mate interdependenties vertoont. De definitie en meting van «geld» in een ontwikkeld en steeds veranderend financieel systeem vormt de hoofdbrok van deel II. De auteur wijst hierbij vooral op de moeilijkheden die zich hierbij voordoen, vooral dan vanuit het oogpunt van de macro-economische politiek. In deel drie wordt de impact van financiële innovaties onderzocht op basis van de opgedane ervaringen in het Verenigd Koninkrijk en de VSA.

De auteur argumenteert dat in de huidige economische omgeving zowel de motieven als het vermogen van financiële agenten om te innoveren toenemen. Op die wijze wordt de geldregulering meer en meer omzeild. Dat is dan ook de reden dat de macro-economische politiek, die gebaseerd is op de veronderstelling dat het geldaanbod kan beheerst worden, fundamenteel dient te worden herzien. Immers, aldus de auteur, financiële innovatie verandert op onvoorspelbare wijze de relatie tussen de variabelen die de effectiviteit van de monetaire politiek bepalen.

De auteur blijft vaag over de door hem bepleite nieuwe monetaire politiek. Goed onderbouwde analyses en standpunten maken dat dit boek ongetwijfeld als een «eye-opener» kan gezien worden voor academici, maar evenzeer voor adviseurs inzake monetaire regulering en controle.

E. Durinck

MARKETING

P. VAN NIEROP. - **Toegepaste marketing.** Handleiding voor resultaatverbetering in middelgrote en kleine ondernemingen. Met werkboek. - Alphen a/d Rijn / Brussel, Samsom, 1985, 210 + 127 blz. - Prijs: 1.654 fr.

«Toegepaste marketing» van Van Nierop is een inleidend marketingboek, dat uit twee delen bestaat:

1. een tekstboek dat de belangrijkste marketingprincipes samenvat, en
2. een werkboek dat bestaat uit in te vullen tabellen met begeleidende instructies; zodanig dat het geheel der doordacht ingevulde tabellen een coherent marketingplan vormt.

Dit boekenpaar richt zich tot praktijkmensen uit kleine en middelgrote ondernemingen, met uitsluiting evenwel – volgens de auteur – van zéér kleine ondernemingen, zoals zelfstandige detailhandels en ambachtelijke bedrijven.

Het – vrij beknopte – tekstboek omvat 14 korte hoofdstukjes, geordend volgens het stramien van de meeste marketinghandboeken. Het beoogt uiteraard geen theoretische diepgang,

maar omvat wel de meest essentiële marketingbeginselen. Het tekstboek is zeer bevattelijk en helder geschreven en regelmatig voorzien van goed gekozen praktijkvoorbeelden. (De auteur bezit overigens een meerjarige praktijkervaring als organisatie-adviseur.) Inhoudelijk zeer te waarderen is de grote nadruk die gelegd wordt op de financiële kant van de marketingactiviteiten. Enkele kleine minpunten: het boek heeft geen trefwoordenlijst en bepaalde beschrijvingen (bv. inzake overheidsmarketing en inzake de structuur van de reclamewereld) zijn nogal specifiek Hollands.

Het begeleidende werkboek vormt een originele en praktische aanvulling van het tekstboek. De verwijzingen van het werkboek naar het tekstboek zijn veelvuldig en duidelijk. In omgekeerde richting lijkt de binding wat minder verzorgd. Samengevat kan men rustig besluiten dat dit boekenpaar op geslaagde wijze een traditionele leemte aanvult in het aanbod van marketinghandboeken. Het werk zal voornamelijk ten goede komen aan practici, maar ook lesgevers marketing kunnen er interessant materiaal in vinden.

W. van Waterschoot

Derek KNEE & David WALTERS. - **Strategy in Retailing: Theory and Application.** - Oxford, Philip Allan, 1985, x + 182 blz. - Prijs: 8,95 £ (paperback).

Eindelijk een boek dat de dwingende behoefte aan een strategische aanpak van de detailhandelsonderneming erkent en benadrukt. Kneee en Walters brengen een conceptueel sterke benadering van de strategische beleidsaspecten van de detailhandel.

In een eerste deel behandelen ze de «business definitie», de hamvraag bij strategievorming. Met behulp van een «beleidsbeslissingsboom» illustreren zij hoe zulke activiteitsomschrijving de verdere beleidsbeslissingen determineert. De meest recente visies op de notie strategie volgend, situeren de auteurs op inzichtelijke wijze begrippen als produkt-markt strategie, doelstellingen, concurrentieel voordeel, marktsegmentatie en positionering – «hot topics» in de detailhandelsbusiness anno 1986. Ze geven concrete voorbeelden van positioneren en herpositioneren van winkels.

Een boeiend hoofdstuk behandelt de dynamiek in de detailhandel, waarbij nieuwe types van detaillisten opkomen, en oudere verdwijnen. Handige schema's worden aangereikt om in de realiteit tot strategische planning van een zaak te komen. De SWOT-analyse en de MABP-matrix worden duidelijk uitgelegd en gepresenteerd.

Het hoofdstuk over controle is zeer verhelderend, met een bijna filosofische discussie over het meetproces, en de voorstelling van een planningmodel en de controlesystemen zoals die door twee detaillisten worden doorgevoerd.

M.i. is ook het hoofdstuk over strategie en structuur (en ondernemingscultuur) van hoog niveau. Hier is de knipoog naar McKinsey's «7S-framework» meer dan aanwezig.

Het hoofdstuk over «emerging strategies» geeft enkele actuele trends aan zoals «edited retailing», «the specialty conglomerate», consolidatie en productiviteit, herpositionering, groei en diversificatie.

De beschrijvende case-studies van het laatste hoofdstuk zijn zeer boeiend: GB-Inno-BM, Habitat/Mothercare en Magasin du Nord worden als illustratie behandeld.

Conclusie: Dit beknopte, boeiende en creatieve werk lijkt een «must» voor elke marketer of beleidsverantwoordelijke in een professioneel detailhandelsbedrijf.

P. Matthysens

J.J.R. VAN MINDEN. - **Inkoop van marketingonderzoek.** Achtergronden, toepassingen en adviezen. Voor studie, het uitbesteden en zelf uitvoeren van onderzoek. - Leiden / Antwerpen, H.E. Stenfert Kroese, 1986, xvii + 202 blz. - Prijs: 755 fr.

Het is duidelijk dat de schrijver van dit boek ruime ervaring heeft met marktonderzoek in al zijn facetten.

Zoals de titel het zegt, wordt uitvoerig ingegaan op alle aspecten die verbonden zijn aan de inkoop van marketingonderzoek: selectie en beoordeling van onderzoeksbureaus, de samenwerking tussen opdrachtgever en bureau gedurende de voortgang van het onderzoek, kosten en contractuele afspraken.

Daarnaast worden de verschillende onderzoeksmethoden besproken, waarbij de mogelijkheid om ze zelf uit te voeren wordt belicht aan de hand van voor- en nadelen.

De indeling van dit werk en de inhoudstafel zijn zo overzichtelijk dat het boek zelfs geen index behoeft. Het is zeer leesbaar, zowel qua vorm als qua inhoud, en daarbij is het rijkelijk verlicht met vragenlijsten, leidraden en procedures.

Op de gepaste plaats wordt een schema gepresenteerd of een concrete praktijksituatie ingelast als voorbeeld. Ook kritische bedenkingen en vragen worden gesteld en uitgewerkt.

Voor ieder die zich van ver of van nabij met marketing en onderzoek bezighoudt, is dit aan te bevelen.

G. Janssens

A.R. VAN GOOR, red. - **Fysieke distributie.** Tweede druk. - Alphen aan den Rijn / Brussel, Samsom Uitgeverij, 1986, 486 blz. - Prijs: 896 fr.

Goederenstroombesturing is een relatief jong vakgebied. Het bestrijkt de organisatie van o.m. de inkoop, de produktieplanning en de fysieke distributie, waarbij nagegaan wordt welke bijdrage deze subprocessen kunnen leveren aan de integratie van goederenstroombeslissingen en de daaruit resulterende besparingen en synergie-effecten.

Dit werk behandelt het onderdeel fysieke distributie, bestaande uit de subsystemen voorraadbeheer, magazijnproblematiek, transportsysteem. Fysieke distributie heeft betrekking op de efficiënte besturing van de goederenstroom afgewerkt produkt. Een niet onbelangrijke taak, gezien het feit dat de fysieke-distributiekosten gemiddeld 21% van de verkoopprijs van een produkt voor hun rekening nemen.

Veertien auteurs beschrijven verschillende toepassingen uit de Nederlandse praktijk van de fysieke distributie. De praktijkbenadering staat in dit boek inderdaad centraal. Wel wordt over een aantal onderwerpen tevens een korte theoretische uiteenzetting gegeven.

De indeling in de genoemde drie subsystemen vormt de rode draad doorheen dit boek. Een eerste deel is gewijd aan het definiëren van het concept fysieke distributie. Vervolgens wordt de problematiek van voorraden in een distributieketen geanalyseerd. Na een korte behandeling van de theorie m.b.t. de keuze van een vestigingsplaats, volgen twee praktijkstudies. Het transportgebeuren komt in een vierde deel aan bod, met o.a. de keuze tussen eigen vervoer en beroepsgoederenvervoer. Ten slotte volgt nog een uiteenzetting over het zgn. integrale Fysieke Distributie Management.

De prachtige combinatie van theorie en praktijk maakt het boek aantrekkelijk voor een hele waaier mogelijke gebruikers, gaande van universiteiten en hogescholen tot de bediende binnen een bedrijf, werkzaam op het gebied van de fysieke distributie.

E. Van de Voorde

ARBEID EN ORGANISATIE

Laurence J. PETER. - **Waarom alles altijd verkeerd gaat.** - Utrecht / Antwerpen, Veen, uitgevers, 1985, 198 blz. - Prijs: 475 fr.

In 1969 verscheen van L. Peter & R. Hull een boek dat de tongen in beweging bracht: Het Peter-principe, of: waarom altijd alles verkeerd gaat. Nu, 15 jaar later, voelt de hoofdauteur van toen zich geroepen om zijn intussen beroemd «principe» - dat elke werknemer in een hiërarchie gewoonlijk zal opklimmen tot hij zijn niveau van incompetentie heeft bereikt - opnieuw in de belangstelling te schrijven.

In dit nieuwe boek zoekt men vruchteloos naar nieuwe ideeën of naar een wetenschappelijke toetsing van 15 jaar extra praktijk van het Peter-principe. De auteur heeft zich in die tijd schijnbaar vooral beziggehouden met het aanleggen van een leuke bloemlezing van fouten, vergissingen en miskleunen allerhande. Zowel het bedrijfsleven als de politiek, het onderwijs, de media, de theaterwereld en de sport worden over de incompetentiehekel gesleurd. Dit keer krijgt het leger zelfs een eigen hoofdstuk. Na lectuur daarvan is het vertrouwen in het militair apparaat bij iedereen volledig stuk.

Het komt ons voor dat Peter zelf zich waarschijnlijk een breuk gelachen heeft om de velen die zijn eerste boek toch zo serieus genomen hebben. Hij biedt in elk geval nu zelf tegengif. Dit boek bewijst immers, ook al bedoelt de auteur het misschien anders, dat fouten en misslagen behoren tot het leven van incompetenten én competenten. Ook grote mensen uit de geschiedenis hebben zich soms aardig vergist.

Een boek om niet ernstig te nemen, tenzij men op zoek is naar een verzameling grappen en grollen.

L. Derijcke

PRODUKTIEBEHEER EN OPERATIONEEL ONDERZOEK

S.K.T. BOERSMA & T. HOENDERKAMP. - **Simulatie.** Een moderne methode van onderzoek. Tweede, geheel herziene druk. - Den Haag, Academic Service, 1985, xi + 315 blz. - Prijs: f 59,90.

De kijk die de auteurs hebben op het onderwerp «Simulatie» is onmiddellijk duidelijk na lezing van volgende zinnen uit het voorwoord: «Simulatie is zo'n methode van onderzoek waarmee meer inzicht in complexe beslissingsproblemen kan worden verkregen. Simulatie geeft dus de mogelijkheid om onze kennis te vermeerderen, zowel ten aanzien van de structuur van grote en ingewikkelde systemen, als van oplossingen van de problemen».

Bij deze zienswijze kunnen wij ons ten volle aansluiten. Wij menen echter dat deze benadering onvoldoende tot uitdrukking komt in de tekst. Deze is inderdaad sterk methodologisch georiënteerd en minder gericht op het interactieve gebruik van simulatiemodellen als beslissingsondersteunende instrumenten. Vanzelfsprekend is een voldoende methodologische kennis een prerequisite voor het aanwenden, maar we vinden het spijtig dat het eerste facet uitgebreid behandeld wordt en het tweede slechts fragmentarisch en occasioneel.

Na deze voorafgaande opmerking, wensen we wel te vermelden dat de behandeling van de methodologische aspecten van simulatie uitstekend is. De keuze van de onderwerpen en de wijze van behandeling verdienen alle lof. Na een inleidend hoofdstuk worden in de

volgende hoofdstukken II t.e.m. VI aan de orde gesteld: ontwikkelen van modellen in het algemeen en van simulatiemodellen in het bijzonder, het opzetten van simulatie-experimenten, richtlijnen voor het maken van computerprogramma's en ten slotte het valideren van een simulatiemodel.

De inhoud van hoofdstuk VII (Decision Support Systems) en VIII (Besturing van een project) heeft ons eerder ontgoocheld en was mede aanleiding tot de inleidende kritiek. Hier zijn de auteurs te zeer aan de oppervlakte gebleven en hebben zij te weinig het beslissingsondersteunende element van simulatie tot uiting laten komen.

Dit laatste kan ook gezegd worden van de case-behandeling in hoofdstuk IX. Hierbij ligt de nadruk naar onze smaak weer al te zeer op de methodologische achtergrond van de gestelde problemen.

We menen tot het besluit te moeten komen dat wie een goed nederlandstalig werk zoekt over de techniek van het simuleren zeker dit boek moet doornemen. Wie zich echter laat leiden door de ondertitel («een moderne methode van onderzoek») zal, vrezen wij, op zijn honger blijven.

C. Van Mechelen

Morton DAVIS. - The Art of Decision-Making. - New York / Berlijn / Heidelberg / Tokio, Springer-Verlag, 1986, viii + 92 blz. - Prijs: 58 DM.

De auteur heeft met dit boekje twee bedoelingen: 1. aantonen hoe gebrekkig «intuïtie» is als leidraad bij beslissingen onder onzekerheid en 2. wijzen op een aantal effectieve technieken die het nemen van beslissingen kunnen verbeteren.

Uit de gedragspsychologie (bijv. Tversky en Kahneman) is bekend dat de menselijke intuïtie een slechte leidraad is bij beslissingen onder onzekerheid. Davis maakt dit op een speelse en overtuigende manier duidelijk. Hij legt de lezer eenvoudige praktische vraagstukjes voor over investeringen, gokken, onderhandelen, bieden enz. Hij laat dan de lezer in de mogelijkheid de «kwaliteit» van zijn intuïtie te testen. Nadien wordt een vraagstukje uitvoerig geanalyseerd en wordt gewezen op de talrijke valstrikken die voor de menselijke intuïtie worden gespannen. Enkele oefeningen volstaan om overtuigd te zijn dat men niet over een «super-intuïtie» beschikt.

In de loop der tijden werden een aantal technieken uitgedacht waarmee misleidingen kunnen worden vermeden. Davis demonstreert een groot aantal technieken met behulp van korte praktische vraagstukjes. Vaak volstaat het om een probleem juist te structureren. Speltheorie is een goed voorbeeld van dergelijke «techniek». Soms gaat het om technieken die complexe problemen opbreken in een serie kleine, relatief eenvoudige en afzonderlijk te beschouwen probleempjes, zoals bijvoorbeeld in statistische beslissingsleer. In andere technieken zoals lineaire programmering, PERT, CPM, markov-ketens, wachttijdleer enz. zijn zowel de probleemstructurering en -formulering als de oplossingstechniek of het algoritme essentieel. Tal van technieken komen in het boekje aan bod.

Men hoeft geen wiskundig genie te zijn om van dit boekje te genieten. De algebra van het lager middelbaar onderwijs volstaat ruimschoots. Het boekje leest vlot omwille van zijn interactieve stijl. Het laat wel een wat rommelige indruk en men moet bereid zijn mee te springen van de hak op de tak. Ook de proeflezer heeft wel eens een tak gemist met een paar storende fouten als gevolg. Maar misschien was dat ook een vraagstukje?

W. Nonneman

René VAN ASBROECK & Peter DE BOCK. - Zoeklicht op de commissaris-revisor. De Bedrijfsbibliotheek, 1. - Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1986, xv + 158 blz. - Prijs: 650 fr.

Naar schatting 10.000 ondernemingen worden als gevolg van de wet tot hervorming van het revisoraat onderworpen aan de externe controle, die dient uitgevoerd te worden door professionele commissarissen (leden van het Instituut der Bedrijfsrevisoren). Dit impliceert dat een niet bij benadering te schatten veelvoud van het genoemd getal voor het eerst in aanraking zal komen met de figuur van de bedrijfsrevisor, hetzij bij de uitoefening van zijn controle-opdracht (bestuurders, werknemers, klanten, kredietverstrekkers enz. van de beschouwde onderneming), hetzij bij het hieruit voortvloeiende controleverslag (rechtstreeks als afgevaardigden in de Ondernemingsraad, aandeelhouders op de Algemene Vergadering, onrechtstreeks als belanghebbende derde enz.).

Dit werk heeft dan ook de grote verdienste om in eenvoudige en duidelijke taal de figuur van de revisor in al zijn aspecten te schetsen (o.a. benoeming, ontslag, taak, middelen, werkmethode, relaties met de diverse belangengroepen). De bijlagen (met o.a. algemene controlenormen, publikatieverplichtingen en het verhaal van een controle-opdracht) vervullen in dit werk een belangrijke functie. Ze trachten de lezer bewust te maken van de belangrijke opdracht en taakuitvoering van de moderne bedrijfsrevisor. De nogal archaisch aandoende afbeelding op de buitenkaf staat o.i. hiermee in schril contrast.

C. Reyns

Peter TAYLOR & Stuart TURLEY. - The Regulation of Accounting. Reeks «Modern Developments in Accounting and Finance», 1. - Oxford, Basil Blackwell, 1986, x + 215 blz. - Prijs: 8,95 £.

In een periode waar iedereen de mond vol heeft over «deregulation» beschrijven Taylor en Turley het «regulation»-proces in de accountancywereld. Het begrip regulering wordt hier in zijn ruimste betekenis geïnterpreteerd, nl. al die normen en voorschriften die van toepassing zijn op de opstelling, vorm en inhoud van de externe jaarrekening, opgelegd door diverse instellingen, d.w.z. wetgevende machten, professionele organisaties, vakverenigingen enz. De auteurs staan stil bij de diverse vormen die de regulering kan aannemen en de effecten ervan op het gedrag van managers, aandeelhouders en andere belanghebbende derden. Aandacht wordt ook besteed aan de wijze waarop men het reguleringsproces kan beïnvloeden.

De hele problematiek wordt echter bekeken door een Angelsaksische bril en meer bepaald een uit het Verenigd Koninkrijk. Hierdoor is het nut van dit boek voor Belgische practici wel enigszins beperkt, zeker wat hoofdstuk 1 tot en met 8 betreft. In de eerste hoofdstukken worden de doelstellingen van de regulering besproken. Hoofdstuk drie en vier schetsen de regulering in het Verenigd Koninkrijk. Hoofdstuk 5, 6 en 7 beschrijven de gevolgen van de regulering in de Angelsaksische wereld, terwijl hoofdstuk 8 handelt over de audit-functie in deze context. In hoofdstuk 9 en 10 wordt de problematiek van de regulering op internationaal vlak besproken en er wordt een vergelijking gemaakt tussen een aantal landen.

Voor de academicus is het werk interessant; er worden ideeën gesuggereerd m.b.t. onderzoek rond dit thema en een aantal uitgevoerde research-projecten in de Verenigde Staten naar de effecten van de regulering worden uiteengezet. Op het einde van elk hoofdstuk staat steeds een degelijk uitgewerkte bibliografie. Dit boek is voor de academicus een aanrader, voor de manager interessante lectuur, maar met heel beperkte bruikbaarheid.

A. Jorissen

John H. JACKSON, Richard O. CUNNINGHAM & Claude G.B. FONTHEIM, eds. - **International Trade Policy: The Lawyer's Perspective.** - New York, Matthew Bender, 1985.

In een periode van vlottende dollarkoers, historische handelsdeficits van de Verenigde Staten en zich snel wijzigende industriële patronen, zal bijzondere aandacht gaan naar de handelspolitiek en de instrumenten om zulke politiek te implementeren.

Het voorliggende boek is het produkt van en levert een bijdrage tot de discussie in de Verenigde Staten over de efficiëntie van het Amerikaanse instrumentarium, en verdient bijgevolg bijzondere Europese aandacht.

Het merendeel van de 17 papers stelt zich bijzonder kritisch op tegenover het gevoerde Amerikaanse beleid en de efficiëntie van het wettelijk instrumentarium.

De (Amerikaanse) wetgeving inzake handelspolitiek dient enerzijds een verweer tegen als onrechtmatig ervaren invoer te bieden, en, anderzijds, vrijhandel te bevorderen. Het nastreven van dergelijke tegenstrijdige doelstellingen zal noodzakelijk uitmonden in wettelijke normen en begrippen, die het voorwerp zullen zijn van creatieve en bekritiseerbare zingeving.

Aldus bijvoorbeeld section 201 van de Trade Act van 1974, de zogenaamde «Escape Clause», die de Amerikaanse «International Trade Commission» toelaat «to investigate whether increased imports are substantial cause of serious injury, or the threat thereof, to the domestic industry producing alike or directly competitive product and, if so, to recommend temporary import releave measures to the President». «Substantial cause» wordt wettelijk gedefinieerd als «a cause which is important and not less than any other cause».

Na enkele papers die de algemene filosofie ontleden, wordt uitvoerig aandacht geschonken aan onder meer de voormelde «escape clause», antidumping- en compenserende heffingen (verschillende papers), de evaluatie van subsidiëringseffecten, de definitie van «domestic industry», de beoordeling van onrechtmatige invoerbepoering door landen met staatshandel, en het belang van exportkredieten.

Een boeiende paper onderzoekt de relatie tussen buitenlandse kartels en de Amerikaanse antitrustwetgeving en verdedigt de stelling dat buitenlandse kartels hun efficiëntie mede halen uit de Amerikaanse antitrustwetgeving, die de Amerikaanse industrie belet een aangepaste replek te verschaffen.

Deze en andere stellingen, gebracht in een polemische verteltrant, houden de aandacht vast tot de laatste bladzijde.

L. Demeyere

Stephan LEIBFRIED & Florian TENNSTEDT, red. - **Politik der Armut und Die Spaltung des Sozialstaats.** - Frankfurt am Main, Suhrkamp Verlag, 1985, 475 blz.

«Een aantal economisch-technische ontwikkelingen, versterkt door administratief-politieke processen leiden ertoe dat deze samenleving gaandeweg wordt opgesplitst in enerzijds een produktivistische kern, bestaande uit een afnemende arbeidsbevolking die vooral om het behoud van de eigen status bekommerd is, en anderzijds een bevolking die overleeft van sociale uitkeringen die steeds schaarser worden toebedeeld via steeds strikter bestaansmidelenonderzoek of van 'informele' bezigheden (zwartwerk e.d.)» In deze bewoordingen formuleren Leibfried en Tennstedt de stelling die de kapstok is waaraan de medewerkers aan deze bundel hun analyses hebben opgehangen. De belangstellende Duitskundige lezer zij gerustgesteld: niet overal heerst de «tiefdeutsche Unklarheit» die de inleiding tot een worsteling maakt; alhoewel we ook hen willen verklappen dat ondertussen bij dezelfde uitgever een Engelse vertaling van dit belangwekkende boek verscheen: *Regulating Poverty and the Splitting of the German Welfare State.*

Misschien heeft de onleesbaarheid van de inleiding wel te maken met de opeenstapeling van allerlei inzichten, die in de andere bijdragen verder uitgewerkt worden. Ik vermeld: het onderscheid tussen «Arbeiterpolitik» en «Armenpolitik», de gespletenheid van het van overheidswege gevoerde sociaal beleid (Sozial-Staat of Sozialstaat?), de nood aan nieuwe vormen van solidair handelen en aan individuele en collectieve identiteit, de manieren waarop beleid vorm geeft aan armoede en erdoor gevormd wordt, de noodzakelijke koppeling van de immateriële aan de materiële dimensies van de armoede.

In het eerste deel plaatsen Vobruba enerzijds, Leibfried en Tennstedt anderzijds het huidige armenbeleid in de Bondsrepubliek in een historisch kader; Adamy en Naegle geven een overzicht van de huidige toestand van dit beleid, dat vooral op de zogenaamde «Hilfe zum Lebensunterhalt» geconcentreerd is. Voor een goed begrip van de volgende bijdragen is de lectuur van laatstgenoemd stuk onontbeerlijk.

Het tweede deel kreeg als titel mee «Armenpolitik: beheer en financiering van uitsluiting». Het merendeel van de bijdragen in dit deel toont aan hoe problematisch en relatief elke definitie van de armoede is, zeker wanneer daaraan een berekende armoedegrens gekoppeld wordt. Hartmann toont daarbij aan dat het niet-opnemen door rechthebbenden van hun uitkeringen een kwantitatief veel omvangrijker probleem is dan de zogenaamde misbruiken. Husters analyse van de rol van plaatsvervangende verzorgingsstaat die aan de gemeentelijke sociale dienstverlening toebedeeld wordt, is ook voor bepaalde Belgische ontwikkelingen zeer betekenisvol.

Het derde deel behandelt de relatie tussen armoede en arbeidsmarkt. Hauser e.a. hebben het over de druk die door de groeiende werkloosheid en de parallelle afbouw van sociale zekerheidsvoorzieningen wordt uitgeoefend op de gemeentelijke dienstverlening. Hoppen-sack en Wenzel gaan na hoe juridische regelingen, die opgesteld werden toen werkloosheid nog een uitzonderingstoestand was, vandaag omgevormd worden. Hanesch vraagt zich af of het mogelijk is om via een «tweede arbeidsmarkt» uit de vicieuze cirkel van verarming en arbeidsdwang te geraken met behoud van de huidige loonstructuur en met de mogelijkheid voor zinvolle arbeid.

Maar armoede is niet alleen een kwestie van inkomen en tewerkstelling. Een aantal andere aspecten van de problematiek worden in deel vier aangepakt. Onder meer door Riedmüller, die onder de veelzeggende titel «de armoede van het huishouden is de armoede van de vrouw», nagaat in welke mate het ten onrechte hanteren van het traditionele gezinsmodel

aan de basis ligt van het mislukken van heel wat beleidsmaatregelen. Regus en Trenk-Hinterberger onderzoeken hoe armoede maatschappelijk geproduceerd wordt; zoals in het geval van bejaarden die hulpbehoevend verklaard worden door sociale diensten. Von Kardorff en Koenen komen op basis van empirisch materiaal tot de vaststelling dat zelforganisatie van de armen alleen dan de heersende uitsluitingslogica kan doorbreken, wanneer de «non-deserving poor» als gelijkwaardig met de «deserving poor» worden behandeld. De internationale dimensie van de armoedebestrijding komt aan bod in de bijdrage van Schulte. Hij tracht te achterhalen of en in welke mate in de verschillende landen een tendens bestaat naar het verzekeren van een minimale bestaanszekerheid (bv. onder de vorm van een veralgemeend bestaansminimum).

Zeer handig is dat alle relevante armoedeliteratuur – en niet enkel de duitstalige – verzameld werd in een bibliografie van veertig bladzijden op het einde van het boek.

Zoals reeds gesuggereerd kondigt dit verzamelwerk zich aan als een nieuwe klassieker inzake de studie van de armoede, ondanks het feit dat de Bondsrepubliek als referentiepunt genomen werd en ondanks de vormgeving: de deskundigheid van de medewerkers staat daarvoor borg.

J. Vranken

Frans SPINNEWYN. - **Solidariteit in crisis.** Economische bedenkingen rond de sociale zekerheid en de sociale verworvenheden. - Leuven / Amersfoort, Uitgeverij Acco, 1985, viii + 151 blz. - Prijs: 360 fr.

Dit werk is gegroeid uit het Seminarie Algemene Economie, dat voor de studenten van de eerste licentie economische wetenschappen aan de K.U. Leuven wordt georganiseerd, en is het resultaat van groepswerk.

Deze bijdrage is de neerslag van recente evoluties in de economische literatuur rond arbeidscontracten en heeft de bedoeling dit gedachtengoed op een intuïtieve wijze voor een breder publiek toegankelijk te maken.

Dit werk beschouwt de auteur dan ook als een aanzet voor een nieuwe discussie rond de sociale zekerheid en de sociale verworvenheden, eerder dan als een afgesloten geheel.

Voor de jurist, de moraalfilosoof, de historicus, de socioloog en de psycholoog zijn deze pogingen van een econoom om onze sociale instellingen te begrijpen, waardevol.

Deze bijdrage is met opzet niet van cijfermateriaal voorzien. Is de nood aan cijfermateriaal groot, de nood aan visie op ons sociaal bestel is evenwel nog groter.

Een visie die bij tal van economen opgang maakt is dat de gulle stelsels van de sociale zekerheid een van de oorzaken van de ziekte van Europa zijn. Dit werk toont in een achttal hoofdstukken aan dat dergelijke visie getuigt van onbegrip ten opzichte van ons sociaal bestel.

De auteur legt de klemtoon op de sociale zekerheid die als sociale verzekering via vervangingsinkomens in de mate van het mogelijke een loongarantie beoogt. Deze beperking liet de auteur meteen toe het onderzoek uit te breiden naar andere domeinen waar, zoals in de sociale zekerheid, de inkomensonzekerheid wordt gereduceerd. In deze verruiming van het onderzoeksveld werden loonbarema's, loonindexering en opzeggingsmodaliteiten betrokken.

Tot slot recapituleert de auteur zijn bedenkingen over o.m.: groepssparen, loonbarema's, sociale reserves, opzeggingsvergoedingen, vastheid van betrekking, al of niet bevrozen van de uitkeringen, preventief gedrag, verworven rechten, conjunctuur, werktijdverkorting en repartitiestelsel.

Wij menen dat de auteur in zijn opzet geslaagd is, voornamelijk voor lezers die minder vertrouwd zijn met deze materie.

De bibliografie lijkt ons echter eerder bescheiden en te beperkt in vergelijking met wat ter zake gepubliceerd werd.

H. Goethals

Henk A. BECKER & Alan L. PORTER, eds. - **Methods and Experiences in Impact Assessment.** - Dordrecht / Boston / Lancaster / Tokio, D. Reidel Publishing Company, 1986, vii + 342 blz. - Prijs: f 135.

Het boek is een neerslag van het in juni 1985 te Utrecht gehouden vierde congres van de International Association for Impact Assessment. Het bestaat uit een bundeling van veertien bijdragen die diverse terreinen van de sociaal-economische planning en predictie bestrijken. In hoofdzaak wordt gepoogd een evaluatie te maken van de invloed van verschillende processen of verschijnselen op sociaal, economisch en technisch vlak. Bij alle bijdragen staat ergens – zij het soms zijdelings – de welvaartstaat, in de ruimste betekenis van het woord, centraal.

In het bestek van deze bespreking moeten wij ons, gezien de verscheidenheid, beperken tot een bondige voorstelling van de zeven rubrieken waarin het verzamelwerk is ingedeeld, zonder op de inhoud van elke bijdrage afzonderlijk te kunnen ingaan.

Het eerste deel werpt een blik in de toekomst op drie terreinen: de constructie van mogelijke scenario's in de gezondheidszorg voor bejaarden in Nederland; de onzekerheden bij voorspellingen van de bevolkingsevolutie; en de kantoorautomatisering. In het tweede deel worden de predicties in de Verenigde Staten geëvalueerd op gebieden zoals economie, demografie, openbare dienstverlening, fiscale en sociale materies. De auteurs formuleren tevens de noodzaak van conceptuele en methodologische verbeteringen en bieden zelf drie mogelijkheden aan voor toekomstige ontwikkelingen.

Deel drie stelt het sociale centraal. Hierbij wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan de simulatie van sociale processen; het gebruik van «planning cells» – met betaalde participanten – om voor West-Duitsland alternatieve energiescenario's uit te testen voor de toekomst; en een bijdrage over Alaska, waarin de betekenis van de sociale structuur wordt uitgediept als verklarende variabele voor fenomenen als geestelijke gezondheidszorg en echtscheiding. Het vierde deel sluit enigszins aan bij het derde, want hierin wordt een model ontwikkeld voor sociale processen die gelijktijdig aan het werk zijn bij reacties van de publieke opinie op milieuvervuiling.

Meer methodologische problemen (zoals screening en multiple criteria analysis) vormen het onderwerp van het vijfde deel. Beide worden geïllustreerd met empirische voorbeelden. In het zesde en zevende deel komen opnieuw diverse onderwerpen aan bod die zich in hoofdzaak situeren in de beleidssfeer, o.a. op het gebied van leefmilieu en microcomputers.

In zijn geheel geeft het werk een zeer veelzijdig beeld van de mogelijkheden en beperkingen van een reeks planningsmethoden binnen het ruime veld van de sociale wetenschappen. Hieruit put het dan ook zijn grootste waarde. Iedereen vindt er wel één of meer bijdragen in die passen binnen zijn belangstellingsfeer. De wetenschappelijke kwaliteit van de bijdragen is over het algemeen hoog, maar zoals vele verzamelwerken lijdt ook dit boek onder de enorme diversiteit van de behandelde onderwerpen.

F. Van Loon

EUROPA

Gary Clyde HUFBAUER & Jeffrey J. SCHOTT. - **Trading for Growth: The Next Round of Trade Negotiations.** Policy Analyses in International Economics, 11. - Washington, DC, Institute for International Economics, 1985, xi + 98 blz.

Deze korte studie poogt een analyse te geven van hetgeen een nieuwe ronde van onderhandelingen i.v.m. de internationale handel aan inhoud, thema's en strategieën zou kunnen hebben. In de inleiding worden enkele axiomatiche waarheden geponereerd: handel bevordert de tewerkstelling en de welvaart; een goede synthese tussen handel, munt en schuld is noodzakelijk voor een betere werking van de wereldeconomie; evenwijdig verloopende onderhandelingen over enerzijds de liberalisatie van het internationale handelssysteem en anderzijds het regelen van de ruilvoet-problemen en van de schulden van ontwikkelingslanden, lijken aangewezen.

Als strategische doelwitten worden aangegeven: een krachtige «standstill»; de uitbreiding van het GATT-systeem tot nieuwe sectoren; de vervanging van kwantitatieve restricties door douanerechten; markteconomie toepassen voor de industrieën in moeilijkheden; uitbreiding van het activveld van de zgn. «fair trade»; herwaardering van de clause van de meest begunstigde natie; verbinden van toegevingen met de toestand van de nationale lopende rekeningen.

Na een bondig overzicht van de positie van de voornaamste onderhandelingspartners: de VS, de EG, Japan, de ontwikkelingslanden en de kleinere industrielanden, wordt het mogelijk onderhandelingspakket getoetst aan de zeven aangehaalde strategische doelwitten, in de volgende sectoren: landbouw; textiel en confectie; «high-technology» goederen; diensten; investeringen; intellectuele eigendom. Terloops wordt ook gepleit voor een institutionele versteviging van de GATT.

De raadgevingen i.v.m. het lanceren van een nieuwe onderhandelingsronde zijn helaas reeds voorbijgestreefd – dit soort teksten veroudert vlug –, maar zoals de auteurs het zelf zeggen: wij hebben een wegenkaart aangeboden, geen handboek voor onderhandelaars.

R. Pourvoyeur

VARIA

Jaarboek van de Haven van Antwerpen, 1986-1987. - Antwerpen, Antwerpse Lloyd, 1986, 718 blz. - Prijs: 1.070 fr.

Jaarboek van de Havens van Zeebrugge en Oostende, 1986-1987. - Antwerpen, Antwerpse Lloyd, 1986, 392 blz. - Prijs: 450 fr.

Het Jaarboek van de Haven van Antwerpen is opnieuw verschenen, een honderdjarige met een steeds nieuw gelaat. Ook voor deze nieuwe uitgave werd de inhoud zorgvuldig aangepast en bijgewerkt; het werk vermeldt niet minder dan 240 officiële diensten of groeperingen en 971 firma's met samen een 4.120 directie- en kaderleden. De inhoud behelst ook allerlei inlichtingen en statistieken en zelfs, voor het eerst, de uurtabellen van de Antwerpse luchtvaartdiensten.

Dit jaar heeft het Antwerps Jaarboek er een jonge broer bijgekregen: het Jaarboek van de Havens van Zeebrugge en Oostende, dat voor de eerste maal verschijnt. Dit nieuw initiatief van de Lloyd weerspiegelt de toenemende betekenis van de twee Westvlaamse havens in het maritiem leven van het land.

Zowel voor Antwerpen als voor Zeebrugge en Oostende zijn de jaarboeken van Lloyd onmisbare informatiebronnen en gidsen voor alle havengebruikers en andere belangstellenden.

L. Baudex

DIERICKX & CIE

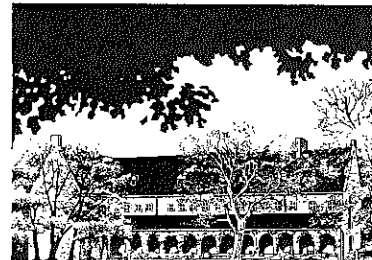
wisselagenten sinds 1901

beursorders – euro-obligaties – handel in opties
analyses – vreemde valuta's

Kasteelpleinstraat 44-46
2000 Antwerpen - Tel. (03) 238 59 06

Statielei 117
2510 Mortsel - Telex 73372

PRIORIJ CORSENDONK

- modern conferentiecentrum in uniek 16de eeuws kader, ideaal voor uw residentiële seminaries
- vriendelijke en bekwame staf, uitmuntende keuken
- op 3 km van E34

BEL ONS VOOR MEER INFORMATIE OP (014) 41 21 42

**Corsendonk 5
2360 Oud-Turnhout**

**Corine van Heeswijk
Lutgarde Michiels**